

Akademie výtvarných umění v Praze  
Studijní program Výtvarná umění  
Ateliér grafiky 2/ škola Vladimíra Kokolii

## DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Je tu hra, nevidím hráče**  
**There's a game, I don't see any player**

Vypracovala: Barbora Běhounková  
Vedoucí diplomové práce: Vladimír Kokolia  
Oponent diplomové práce: Miloš Šejn

Akademický rok 2020/2021

*Kachny plují po hladině. Přerušily vlny. Udaly protičáry. Kruhy vytvořeny, čáry zrušeny. Čáry se navrátí zpět.*

*Strom roste do vody. Vytvoří jiný odraz vlnobití. Voda je vlivná, tvaruje se podle překážky. Jako oběť bez svých hranic.*

*Všichni se tu ruší. V přírodě se netáže. Někdy ani ve společnosti.*

V diplomové práci jsem se zabývala tématem osobních hranic. Výstava slouží k ujasnění pozice diváka, ke které by měl dospět sám. Zabývá se otázkami, kdy do světa náležíme a kdy jsme z něj vyděleni. Krouží kolem dilemat spojených s tím, kdo nese v takové konstelaci zodpovědnost. Jde mi především o upozornění na rizika interpretace. Pokouším se vyvolat reakci diváka na nejistotu, v níž nemá možnost označit někoho jiného za původce svého pocitu. K tomu využívám přírodní prostředí. Výsledný tvar jako pozůstatek jejího zápasu. Také skály si se mnou nehrají, ani neútočí, přesto mohu mít dojem útoku nad propastí. Jedná se o odkrytí vlastní nejistoty, bez viníka. Viník není přítomen, nejistota zůstává a já s ní vstupuji do přímého spojení.

Výstava je koncipovaná jako výzva. Její titul „Je tu hra, nevidím hráče“ představuje počátek stížnosti. Tu rozvíjím v básnických textech, které pracují s motivem hranice. Prostřednictvím jazykové hry motiv ohledávám skrze pojmy „hra“ a „nic.“

V takto nastavené situaci pozoruji schopnost orientace a rozeznání případného zla. V přírodě správné rozhodnutí a odhad toho, co představuje riziko, přímo souvisí s přežitím.

Poezie slouží jako vstup do problematiky i výstavy. Je prvotním bodem k zastavení. Divák je do hry, kterou ve své práci sleduji, pozván prostřednictvím instalace: je situován před obrazy, které se prolínají s dalšími textovými pásmy. Způsob práce s výstavním prostorem má exponovat diváka nesnadným otázkám: Jsem součástí této situace, nebo zůstávám v roli nezúčastněného svědka, návštěvníka?

Obrazy jsou kresleny uhlem na textilií. Volba tohoto materiálu má metaforický význam. John Townsend a Henry Cloud v knize *Hranice* tvrdí, že hranice mají být propustné, aby byly schopné dýchat a aby bylo možné vpustit dovnitř zlo, jež náleží naší svobodné vůli. Získáváme zkušenosti až přímým vystavením se, otevřením se situaci, kterou vnímáme jako ohrožující.

Metaforický základ má také vyobrazení přírody. Kořen je základem: je vyvrácený či porušený. Symbolizuje nestabilní počátek. Primární potřeba bezpečí nebyla naplněna. Slabé kořeny tvoří slabý strom, vyvolávají pocit nejistoty, nestability po celou dobu jeho růstu. Voda zde slouží jako metafora oběti. Je vlivná a přizpůsobuje se, uhýbá pod rukou, je doslova neuchopitelná. Voda jej obchází, přechází. Tvarují se vzájemně. Podobně jako ve vztahu mezi manipulátorem a empatem.

„Co je v tomto poli, účastní se zápasu, o strukturu tohoto pole. Identita se rozhoduje v zápase.“  
(Kratochvíl 1994: 90)

Kresby jsou na prodyšné textilií. Propustnost a neuchopitelnost, jsou vlastnosti, které z ní dělají vhodné médium pro něco tak obtížně uchopitelného jako je předsudek, subjektivní porozumění či vnitřní očekávání. Propustnost přijímá, zve, otevírá nevyřčené. To, jak vykládáme prostor kolem nás, se do něj otiskuje. Náš vnitřní stav je tak neustále potvrzován. Prostor zůstává závislý na naší interpretaci, otevřený všem předsudkům. Jedná se o problém setkávání se a tlumočení.

Podle Zdeňka Kratochvíla je jevení neviditelné a beztvárné, všechno přijímající (Kratochvíl 1994: 86). Cítíme pokušení prostřednictvím poznání něco pevně chytit, fixovat, abychom to mohli pořádně zkoumat, rozříznout, abychom tomu viděli do nitra. Ovšem to, co považujeme za nitro, je novým povrchem. Dno na základní úrovni neexistuje.

„Přirozenost nemá žádné dno se základní úrovni. Proměňuje ji i způsob čtení, interpretace vzájemných vztahů. Kteroukoliv úroveň lze vidět jako tu základní.“

(Kratochvíl 1994: 166). Následky ztráty orientace v takové situaci mohou být ovšem fatální.

Díky subjektivnímu vnímání člověk znovu vytváří svět. V důsledku toho má věc (nebo jev) ty vlastnosti, které vnímáme. Podle Merleau Pontyho věc vidíme tak, že na nás hledí naším vlastním pohledem. Ve věci se rozpoznáváme tak, jak na ni hledíme.

Navazovala jsem na práce z předešlého akademického školního roku. Jednalo se o kresby uhlím na rýžovém papíře. Z počátku jsem zvažovala, zda nevytvořit i tyto kresby na velkoformátovém rýžovém papíru, ale chtěla jsem docílit propustnějšího vzhledu, což mi umožnila textilie sypkoviny. Během školního roku jsem trávila podstatný čas v plenéru a sledovala chování přirozeností v krajině. Ohledávala propojení mezi krajinou a lidským chováním a zaznamenávala je pomocí skic, textu, fotografie či videa. Následně jsem vybrané motivy a konstelace převáděla na velká plátna sypkoviny uhlím. Nepochopení krajiny si mohu vysvětlovat jako neznámost světa, úplného základu.

V diplomové práci jsem objevila téma, které mám potřebu dále rozvíjet. Bylo pro mě podstatné zmapovat si, jakou funkci pro mě plní text a obraz a společně s pedagogy se zamýšlet nad instalačním řešením. Také bylo výživné konzultování poezie s Ondřejem Buddeusem. Dostala jsem se k provázanosti jak svých textů, obrazu, tak instalace. To bylo v závěrečném akademickém roce klíčové. V kresbě jsem si vyzkoušela práci s jiným materiálem a velký formát. Uvědomila jsem si také, jak je pro mě zásadní práce s metaforou.

Neexistuje definitivní odpověď na otázky, které se pojí se vztahem mezi mnou a světem. Sám o sobě svět mlčí, či mluví jiným jazykem. Zároveň se přetváří do mého přesvědčení. Mohu označit někoho nebo něco za nebezpečí; i jen z důvodu mé vlastní nejistoty. Vyjednávání mezi mnou jako vnímajícím a interpretujícím subjektem a světem má povahu hry. Je to hra, v níž nemusí být hráč/protihráč zřetelný.

Literatura:

Zdeněk Kratochvíl, *Filosofie živé přírody*. Praha: Hermann & synové, 1994.

Henry Cloud, John Townsend, *Hranice*, přel. Š. Bouzková, A. Švecová. Praha: Návrat domů, 2018.

Merleau–Ponty, *Fenomenologie vnímání*, přel. J. Čapek. Praha: Oikoymenh, 2013

Merleau–Ponty, *Viditelné a neviditelné*, přel. M. Petříček. Praha: Oikoymenh, 2004